

รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนานวัตกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียนสำหรับครูสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบัติ ท้ายเรือคำ¹ และ ดำรง บุญเรืองรัตน์²

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี ประพฤติชอบ เป็นผู้พร้อมทั้งสติปัญญาที่จะแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพเพียงพอพร้อมทั้งในด้านความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการสอนตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูคือ การกำหนดให้ครูมีฐานะเป็นนักวิจัย

หากพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 และมาตรา 67 ได้มีการระบุถึงความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการทำวิจัยและเพิ่มบุคลากรทางการวิจัยทุกระดับอย่างชัดเจน รวมทั้งมีมาตรการการสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมความรู้ความสามารถและเพิ่มปริมาณนักวิจัยในระยะเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมด้านคุณภาพ โดยการดำเนินการ

* วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

1 นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาลัทธิการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมุ่งให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตรมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากการ ร่วมมือของครูผู้สอนตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาลัทธิ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการให้ความรู้เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไปได้
2. ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี ต่อการพัฒนาลัทธิการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งคำนึงถึงการพัฒนาร่วมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและได้นำบุคคลเหล่านั้น เข้ามาร่วมดำเนินการวิจัยด้วย และครูเหล่านั้นพร้อมที่จะนำความรู้และทักษะไปพัฒนางานประจำ และขยายผลให้ครูคนอื่นต่อไป
3. ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัย ในชั้นเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 7 มาตราที่ 52 และตามแผน การพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) สามารถนำไปพิจารณาวางแผนดำเนิน การพัฒนาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกสนามวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนวัดสุพรรณพนมทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 จังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะ ปัญหาและข้อมูลตามเงื่อนไขตามที่ต้องการศึกษา
2. การลงสนามวิจัย ผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และได้พักอาศัย ที่บ้านพักครูในโรงเรียนตลอดระยะเวลาของการวิจัย

3. การสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ทำหน้าที่เป็นครูพิเศษ ครูเวรประจำสัปดาห์ ครูอบรมนักเรียนในวันศุกร์ ครูฝ่ายกิจกรรมของโรงเรียน ฯลฯ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจระหว่างตัวผู้วิจัยกับคณะครูในโรงเรียนและชุมชน

4. การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.1 สร้างความสนใจร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการชักชวนให้ครูที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอนมาร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.2 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้ที่จะใช้หลักสูตร ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม (Focused Group) จากนั้นทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูล (Validity) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

4.3 การยกร่างหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หลังจากนั้นช่วยกันวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรและระเบียบวิธีการวิจัย 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสรุปประเด็นในการเตรียมยกร่างหลักสูตร 3) ยกร่างหลักสูตรร่วมกับคณะครู 4) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล 5) ร่วมกันเขียนคู่มือการใช้หลักสูตร

4.4 การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร โดยให้คณะครูที่ร่วมพัฒนาหลักสูตรตรวจแก้ไขและปรับปรุง หลังจากนั้นนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรคือ

1. รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่	คณะบัณฑิตวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด	คณะศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. รศ.ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์	คณะศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รศ.ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย	คณะศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. อ. ดร.สุริยา เหมตระกูล	คณะศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. อ. ดร.มาเรียม นิลพันธุ์	คณะศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกร	สำนักมาตรฐานการศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ

4.5 การทดลองใช้หลักสูตร การดำเนินการวิจัยเป็นไปตาม การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-experimental) โดยมีลักษณะแบบแผนเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (Sing Group Pretest-Posttest Design)

4.6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ระยะคือ

1. การประเมินในขณะที่ใช้หลักสูตร (Formative Evaluation)
2. การประเมินผลหลังการทดลองใช้หลักสูตร (Summative Evaluation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร

สภาพที่ตั้งโรงเรียนวัดสุพรรณพนมทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 17 ตำบลพันชาลี อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พื้นที่ราชพัสดุ เลขที่ พล.791 มีพื้นที่ 13 ไร่ 2 งาน 51.75 ตารางวา ระยะทางจากจังหวัดพิษณุโลกถึงโรงเรียน 55 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2544 มีข้าราชการครูทั้งหมด 17 คน อัตรากำลัง 1 คน นักการภารโรง 1 คน มีนักศึกษาฝึกสอน 7 คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาล 3 ขวบ จนถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียน 372 คน มีนักเรียนในเขตบริการ 8 หมู่บ้าน การจัดสรรงานให้กับบุคลากรพิจารณาตามประสบการณ์ที่เคยสอนและพิจารณาจากความสามารถตามลำดับ ครูผู้สอนได้รับภาระการสอน 17-19 คาบต่อสัปดาห์

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการเรียนการสอนใน ด้านนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ ขาดระเบียบวินัย มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่สนใจเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ด้านครูพบว่า ครูมีภาระหนี้สิน มีปัญหาในการเดินทาง จากบ้านถึงโรงเรียนเพราะส่วนใหญ่พักอยู่ในเมืองพิษณุโลก และครูมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่สอน ในด้านชุมชน พบว่าสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น การดื่มสุรา อบายมุขต่าง ๆ ซึ่งครูส่วนหนึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงการเรียนการสอน และได้พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแต่ไม่ทำเป็นระเบียบแบบแผนรวมถึงไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

สภาพการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูทุกคนให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยการสนับสนุนให้เข้าอบรมศึกษาเพิ่มเติมหรือทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งแบ่งเวลาในการนิเทศและติดตามเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการภายในชั้นเรียน ครูบางคนที่ทำวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นในลักษณะการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ที่ทำอยู่ไม่เป็นระบบ อาจจะเป็นเพราะไม่ได้ศึกษาวารสารหรือรายงานการวิจัยรวมทั้งไม่ได้ทำวิจัย จึงไม่นำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน สาเหตุที่ทำให้ครูไม่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นเพราะไม่มีความรู้ในเรื่องระเบียบวิธีการวิจัย ไม่ทำการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน ขาดแหล่งความรู้ ขาดเอกสารทางวิชาการ ขาดเงินทุน รวมทั้งขาดผู้ให้คำปรึกษาในการวิจัย และครูที่ต้องการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการทุกคนต้องการความรู้ทุกเนื้อหาและทักษะในการปฏิบัติงานวิจัย นอกจากนี้ ยังมีความต้องการแบบอย่าง และแนวทางของการทำวิจัย รวมทั้งแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ เช่น ห้องสมุดสำหรับครู

2. ผลการออกแบบหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการวิจัย

จากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการวิจัย การสนทนากลุ่ม การสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการได้นำเสนอความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
2. กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
3. การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน
4. เครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน
5. การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหในชั้นเรียน
6. แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นเรียน
7. แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นเรียน
8. การเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2.2 ผลจากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

จากการสนทนากลุ่ม การสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการได้อาศัยประกอบของหลักสูตรดังนี้

1. หลักการ
2. เป้าหมาย
3. จุดประสงค์
4. เนื้อหาวิชา
1. หลักการและแนวคิดพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
2. กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
 - 2.1 การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน
 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน
 - 2.3 การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหในชั้นเรียน
 - 2.4 แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นเรียน
 - 2.5 แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นเรียน
 - 2.6 การเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดการประเมินผล

2.3 หลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 2 ตอน

ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ตอนที่ 2 กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 6 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน หน่วยที่ 2 เครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน หน่วยที่ 3 การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน หน่วยที่ 4 แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชั้นเรียน หน่วยที่ 5 แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นเรียน หน่วยที่ 6 การเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2.4 ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตร

2.4.1 ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง ครูที่ร่วมพัฒนาหลักสูตร ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสม แล้วเห็นว่าดีเหมาะสม เพราะได้พัฒนาขึ้นเอง นอกจากนี้คณะครูได้เสนอแนะให้ เพิ่มเอกสารประกอบหลักสูตรและปรับแผนการใช้หลักสูตรในบางหน่วย

2.4.2 ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ดีมาก และได้เสนอแนะให้จัดโครงสร้างเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยากและให้เพิ่มตัวอย่างของแต่ละเนื้อหา นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้แก้ไขหลักการของหลักสูตรบางส่วน ส่วนในการจัดกิจกรรมได้เสนอแนะให้เน้นการปฏิบัติงานวิจัยมากกว่าการให้ความรู้ในกระบวนการวิจัย และเน้นการจัดกิจกรรมในเรื่องที่ใกล้ตัวของครูให้เห็นปัญหาที่ครูประสบอยู่

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

3.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการวิจัย ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการวิจัย มีความสนใจในการทำวิจัย และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้กับคนอื่นที่สนใจได้

3.2 ทักษะการปฏิบัติงานวิจัย ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนตั้งแต่เริ่มทำงานจนครบกระบวนการฉบับสมบูรณ์เสร็จ รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี

3.3 เจตคติต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน คือครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรเห็นคุณค่าของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

3.4 ข้อบกพร่องของหลักสูตร จากการใช้หลักสูตรพบข้อบกพร่องและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรเกี่ยวกับเวลาในการทำวิจัย ที่ค่อนข้างจำกัด ครูมีงานในหน้าที่มากอีกทั้งครูบางคนสอนในวิชา

ที่ไม่ตนเองถนัดจึงไม่มีความลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา และครูขาดความรู้ในเรื่องการพิมพ์เอกสาร จึงทำให้ทำงานเสร็จไม่ทันตามเวลาที่กำหนด

4. ผลการประเมินหลักสูตร

4.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คณะครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันมาก ทั้งด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรม ด้านสื่อ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.2 ด้านกระบวนการ (Process) คณะครูเห็นว่าในภาพรวมของการดำเนินการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ได้ตามแผนและยังสามารถปฏิบัติควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมกันได้

4.3 ด้านผลผลิต (Output) ครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการวิจัย จากผลการสอบความรู้พื้นฐานหลังจากทดลองใช้หลักสูตรพบว่ามีความเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทดสอบ มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และมีความมั่นใจว่าสามารถทำวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียนได้ซึ่งจากการสังเกตในภาคเรียนที่ 1/2546 ครูได้เริ่มทำวิจัยในชั้นเรียนของแต่ละคนและได้เชิญชวนครูที่ไม่ได้เข้าร่วมพัฒนาหลักสูตรให้ทำวิจัยด้วย และผลการประเมินรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารายงานการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

บรรณานุกรม

ชาติรี มณีโกศล. การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการสำหรับครูประถมศึกษา.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ ฯ ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2539.

พดิน แดงจวง. “การวิเคราะห์กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนการศึกษา

นอกระบบในชนบท,” www.onec.go.th. วันที่ 25 มกราคม 2543.

รัตน์ บัวสนธ์. วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. พิษณุโลก : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2541.

รัตดา คำพลงาม. กระบวนการและผลของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อ

พฤติกรรมการสอน : พหุกรณีศึกษาของครุฑักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. “การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารและครู” วารสารการวิจัยทาง

การศึกษา. 21 (3) : 74-79 ; เมษายน – มิถุนายน, 2534.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่อง : สภาพการวิจัยทาง
การศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ ฯ : ที. พี. พรินท์, 2536.

Bill Atweh, Stephen Kimmis and patricia Weeks. (1998). Action Research Practice.

London and New York : Routledge.

Elliott .John. (1992). Action Research for Educational Change. (2nd ed). Great Britain :
Biddles.

Kimmis, Stephen. (1985). “Action Research” The International Encyclopedia of

Education. Edited by Husen, Torsten and T. Neville Postleth Waite.

(P.42 – 47). Oxford : Pergamon Press.

Kimmis, Stephen and Robin Mc Taggart. (1990). The Action Research Planner.

(3rd ed). Victoria : Brown Prior Anderson Nation Library of Astralia

Cataloging – in – Publication Data.